

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ขบวนการทางสังคม (social movement) เป็นแง่มุมหนึ่งของการศึกษาพฤติกรรมร่วมที่ได้รับความสนใจมากในยุคปัจจุบันซึ่งประชาชนได้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหว เพื่อจะกระทำอะไรบางอย่างในการสนับสนุน หรือคัดค้านการเปลี่ยนแปลงในกลุ่ม สังคม หรือโลกที่เขาเป็นส่วนหนึ่ง Zurcher และ Snow (1981:447) กล่าวว่าประชาชนจะมีการกระทำโดยผ่านวิธีทาง (means) หลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นการกระทำที่รุนแรง การปฏิบัติ รวมถึงการถอนรากไปสู่ชุมชนอุดมคติ

นักสังคมวิทยา เช่น Blumer (1951:169) ให้นิยามขบวนการทางสังคมว่า เป็นการกระทำร่วมกันที่จะสถาปนาการจัดระเบียบใหม่ของชีวิต ในขณะที่ Heberle (1951:6) กล่าวว่าขบวนการทางสังคมมีจุดมุ่งหมายที่จะนำไปสู่รากเง่าของการเปลี่ยนแปลงในการจัดระเบียบทางสังคม นอกจากนี้ Heberle ยังรวมถึงความพยายามร่วมกันที่จะให้ถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในสถาบันทางสังคมที่มีอยู่ (certain social institutions) เขาเห็นว่าขบวนการทางสังคม เป็นกลุ่มหรือกลุ่มทางสังคมที่ขึ้นมาให้เห็นแนวโน้มของสังคมหรือแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมซึ่ง เป็นเพียงผลกระทบรวมกัน จากการกระทำร่วมกันของปัจเจกบุคคลทุกคน

Turner และ Killian (1972:246) นิยามขบวนการทางสังคมว่าเป็นการกระทำร่วมกันด้วยความต่อเนื่อง เพื่อจะส่งเสริมหรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงในสังคมหรือในกลุ่มที่ขบวนการทางสังคม เป็นส่วนหนึ่ง

Zald และ Ash (1973:82) กล่าวว่า ขบวนการทางสังคม เป็นความมุ่งหมายและความพยายามร่วมกันของประชากรจำนวนหนึ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลงในตัวปัจเจกบุคคล หรือสถาบันสังคม และโครงสร้างสังคม

McCarthy และ Zald (1977:1217) นิยามขบวนการทางสังคมว่าเป็นความคิดเห็นและความเชื่อในเรื่องหนึ่ง เรื่องใดของประชาชนซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนหรือการต่อต้านต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม

จากนิยามดังกล่าวจะเห็นว่า ขบวนการทางสังคมจะมีองค์ประกอบร่วมกัน ประการแรก คือ บุคคลได้เข้าไปอยู่ในขบวนการการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและประการที่สอง เกี่ยวข้องกับการรับเอาเป้าหมายสำหรับรูปแบบใหม่ของสังคมและวัฒนธรรม การให้ได้มาซึ่งเป้าหมายของขบวนการทางสังคมนั้นประชาชนจะต้องได้รับการระดมพลัง (mobilized) เพื่อให้เกิดการกระทำโดยผ่านวิธีการต่าง ๆ อาทิเช่น การนัดหยุดงาน การประท้วง เป็นต้น

Turner เป็นผู้ที่หนึ่งที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการกระทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในวิถีทางที่ขบวนการต้องการ เขาได้ตั้งคำถามที่น่าสนใจว่า ขบวนการทางสังคมกระทำการต่อสังคมใหญ่อย่างไร ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ขบวนการต้องการ (how a movement acts upon the larger society to promote changes with which it is identified) ในการตอบคำถามของ Turner ดังกล่าวข้างต้น เขาได้เสนอปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อทางเลือกยุทธวิธีในขบวนการทางสังคมในเรื่อง Determinants of Social Movement Strategies (Ralph H. Turner, 1970:145-164)

แนวความคิดของRalph H. Turner

Turner เห็นว่า ความสามารถในการกระทำที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย (target group) ก็คือ รูปแบบการใช้อำนาจซึ่งมีระดับมากน้อยต่างกัน ในขบวนการทางสังคม โดยที่เขาเห็นว่า อำนาจในขบวนการทางสังคมเป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงให้ได้มาซึ่งสิ่งที่พึงปรารถนา รูปแบบของการใช้อำนาจก็คือ ยุทธวิธีในขบวนการทางสังคม ซึ่ง Turner เห็นว่ามีอยู่ 3 แบบ คือ ยุทธวิธีแบบต่อรอง (bargaining) ยุทธวิธีแบบชักจูง (persuasion) และยุทธวิธีแบบใช้กำลัง (coercion) ทั้ง 3 ยุทธวิธีมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ และหรือการกระทำของกลุ่มเป้าหมายให้คล้อยตาม เห็นด้วย หรือยอมตาม เป้าหมายที่ขบวนการทางสังคมต้องการ Turner (1970:148-149) กล่าวว่า ยุทธวิธีแบบชักจูง เป็นการใช้การควบคุมและจัดการโดยผ่านสัญลักษณ์ ปราศจากการให้รางวัลหรือการลงโทษภายใต้การควบคุมของขบวนการเคลื่อนไหว เป็นวิถีทางขั้นพื้นฐานของการกระทำที่สอดคล้องกับค่านิยมของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการชี้แนะให้เห็นถึงการได้รับรางวัลและการลงโทษว่าจะเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายหากไม่กระทำตาม ในขณะที่ยุทธวิธีแบบต่อรอง นำมาใช้เพื่อควบคุมคุณค่าบางประการของการแลกเปลี่ยนที่กลุ่มเป้าหมายต้องการและกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวสามารถให้บางสิ่งบางอย่างกลับคืนมาได้ ยุทธวิธีแบบต่อรองนั้น Turner ได้ยก

ตัวอย่างว่าเป็นยุทธวิธีที่องค์กร เคลื่อนไหว เสนอให้คะแนน เสียงของ เหล่าพรรคพวกที่ เป็นผู้สนับสนุนต่อกลุ่มให้แก่พรรคการเมืองหรือผู้แข่งขันที่เป็นกลุ่ม เป้าหมาย โดยหวังที่จะได้รับการสนับสนุนในการ เคลื่อนไหว หรือ เป็นรูปแบบขององค์กร เคลื่อนไหวแต่ละองค์กรประสานกัน (coalition) ในอันที่จะแลกเปลี่ยนการสนับสนุนซึ่งกันและกันใน เป้าหมายของการ เคลื่อนไหวที่แต่ละองค์กรมีอยู่ ยุทธวิธีสุดท้ายยุทธวิธีแบบใช้กำลัง เป็นการควบคุมสถานการณ์ของกลุ่ม เป้าหมายเพื่อที่จะโน้มน้าววิถีทางของการกระทำเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการโดยมีการพิจารณาถึงต้นทุนและการลงโทษด้วย เป็นการใช้กำลังคุกคาม เพื่อแสดงให้ เห็นว่ากลุ่ม เป้าหมายจะได้รับอันตรายถ้าไม่ยอมกระทำตาม เขาได้ยกตัวอย่างยุทธวิธีแบบใช้กำลัง คือ การทำให้เกิดความแตกแยกภายในกลุ่ม เป้าหมาย การทำให้กลุ่ม เป้าหมายอ่อนกำลังลงจนกระทั่งถึงวิธีการทำร้าย และฆาตกรรม เป็นต้น

Turner กล่าวว่า การเลือกใช้ยุทธวิธีทั้ง 3 แบบนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ชุดคือ

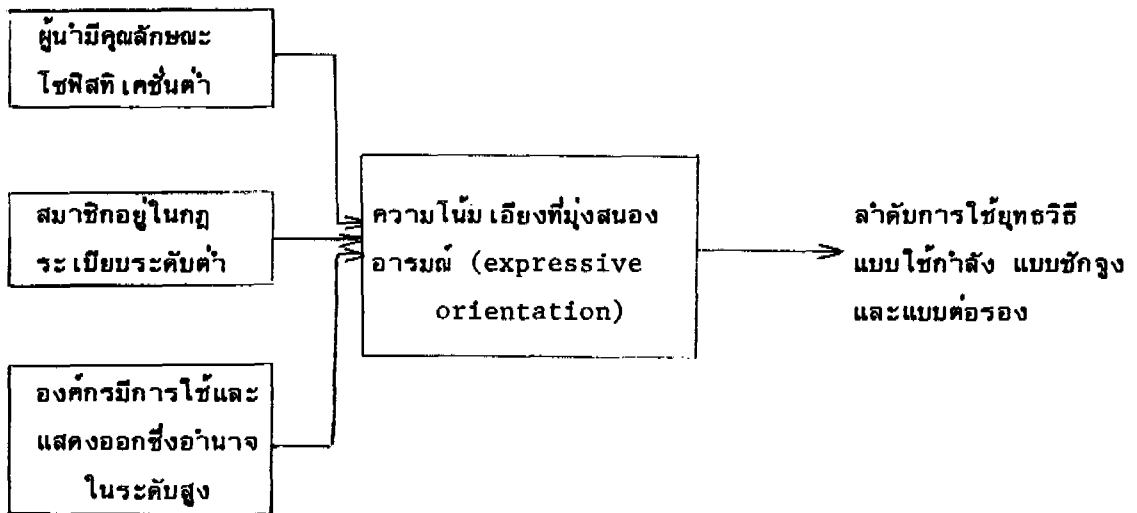
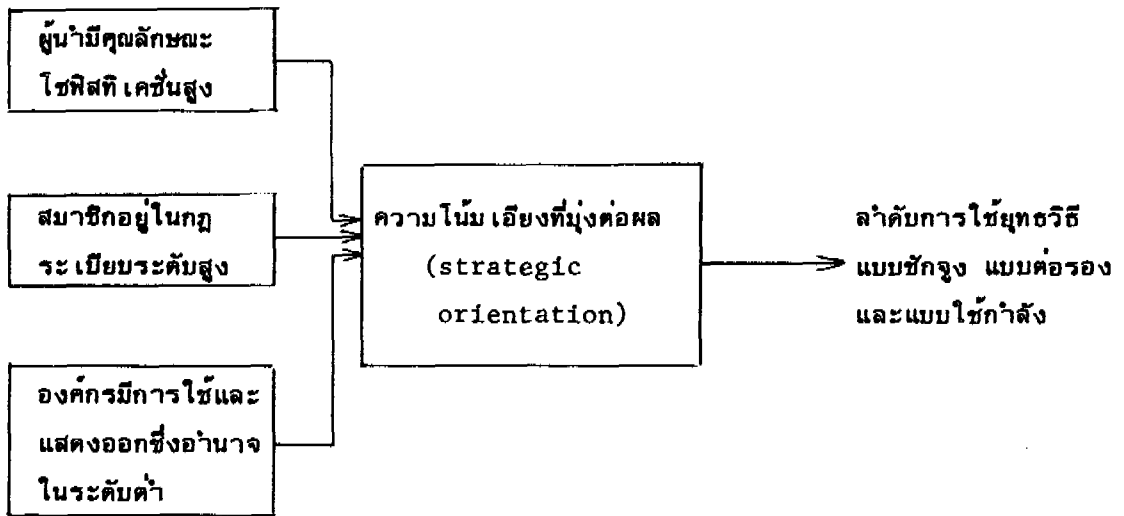
ปัจจัยชุดที่ 1 ความโน้มเอียงที่มุ่งต่อผล (strategic orientation) และความโน้มเอียงมุ่งสนองอารมณ์ (expressive orientation) องค์กรในขบวนการสังคมที่มีการเลือกยุทธวิธีโดย ความโน้มเอียงมุ่งต่อผลจะมีแนวโน้มในการ เลือกยุทธวิธีแบบชักจูงมากกว่ายุทธวิธีแบบค้ำองและยุทธวิธีแบบใช้กำลัง ในทางตรงกันข้ามองค์กรในขบวนการทางสังคมที่มีหลักการ เลือกยุทธวิธีโดยความโน้มเอียงมุ่งสนองอารมณ์ก็จะมีแนวโน้มในการ เลือกยุทธวิธีแบบใช้กำลังมากกว่ายุทธวิธีแบบชักจูงและยุทธวิธีแบบค้ำอง

Turner (1970:150 และ 154) กล่าวว่า การเลือกยุทธวิธีโดยความโน้มเอียงมุ่งต่อผลคำนึงถึงหลักของความมีเหตุผล (rational principle) และคำนึงถึงประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น (anticipated effectiveness) นอกจากนี้ยังรวมถึงการวินิจฉัยถึงยุทธวิธีเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายของขบวนการ (attainment of the movement goals) สำหรับการเลือกยุทธวิธีโดยความโน้มเอียงมุ่งสนองอารมณ์ Turner (1970:150, 154) เห็นว่าเป็นการเสนอภาพลักษณ์ของอำนาจ (image of power) เป็นความพึงพอใจที่ได้ใช้และแสดงอำนาจโดยที่ประชาชนได้รับความพึงพอใจจากการกระทำของอำนาจนั้น นอกจากนี้ Turner ยังได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มากำหนดความโน้มเอียงที่มุ่งต่อผลคือ ขบวนการทางสังคมประกอบด้วย ผู้นำที่มีลักษณะโซฟิสติ เคชั่นสูง (high sophistication) สมาชิกอยู่ในฐานะ เบียดสูงและองค์กรมีการใช้และแสดงออกซึ่งอำนาจน้อย ในทางตรงกันข้ามปัจจัยที่มากำหนดความโน้มเอียงที่มุ่งสนองอารมณ์ประกอบด้วย ผู้นำที่มีลักษณะโซฟิสติ เคชั่นต่ำ (low sophistication) สมาชิกอยู่ในฐานะ เบียดต่ำ และองค์กรมีการใช้และแสดงออกซึ่งอำนาจมาก

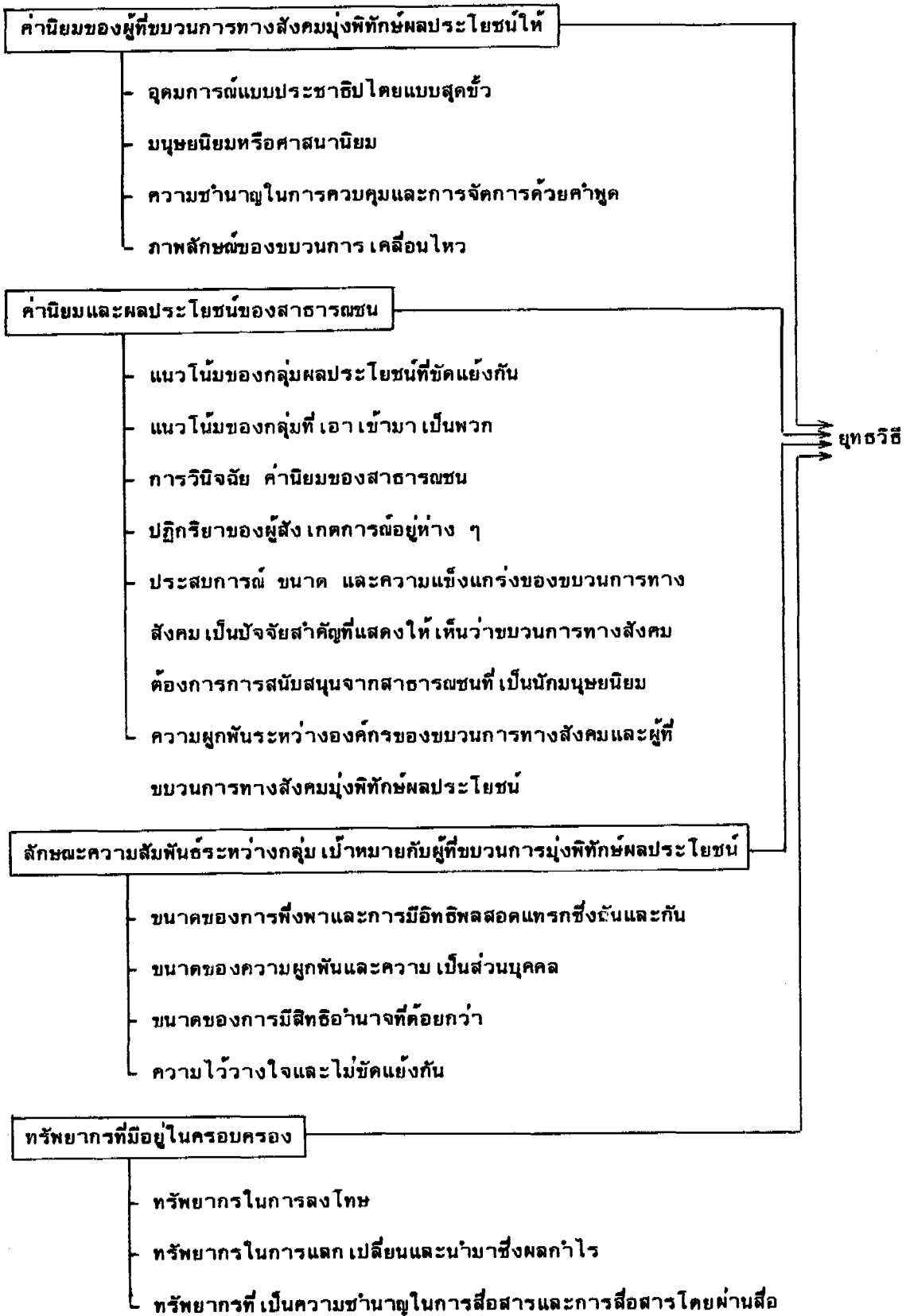
ปัจจัยชุดที่ 2 คือ ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัด หรือเงื่อนไข (limiting factors) ได้แก่ ค่านิยมของผู้ที่ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ (values of the constituency) ค่านิยมและผลประโยชน์ของสาธารณชน (values and interests of the public) ธรรมชาติหรือลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้กับกลุ่มเป้าหมาย (nature of the relationship between the constituency and target group) และทรัพยากรที่มีอยู่ในครอบครอง (resources at disposal) Turner (1970:154-157) เห็นว่า ภายในขอบเขตของปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขทั้ง 4 ประเภทนี้จะมีผลต่อการกำหนดการเลือกใช้ยุทธวิธีแต่ละแบบ ตัวอย่างเช่น ยิ่งผู้ที่ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้มีความนิยมแบบประชาธิปไตยสูงขึ้นมาเท่าไรก็ยิ่งจะมีผลทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวที่พึงยุทธวิธีการแบบชกสูงมากขึ้นเท่านั้น และจะไม่ใช้ยุทธวิธีการแบบค่อมหรือในกรณีที่องค์กรในขบวนการทางสังคมกับผู้ที่ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้มีความสัมพันธ์ที่ไม่แน่นแฟ้นก็จะทำให้ต้องการความสนับสนุนจากกลุ่มสาธารณชนมาก ทำให้ต้องใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวแบบชกสูงมากกว่าวิธีแบบอื่น ๆ หรือในกรณีที่ขบวนการทางสังคมพบว่าลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป้าหมายกับผู้ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้มีการพึ่งพากันและมีอิทธิพลสอดแทรกซึ่งกันและกันในระดับสูง ขบวนการทางสังคมก็จะเลือกใช้ยุทธวิธีแบบชกสูง และจะหลีกเลี่ยงการใช้ยุทธวิธีแบบใช้กำลังและการค่อม แต่ถ้าลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป้าหมายกับผู้ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้มีความสัมพันธ์ในเชิงส่วนตัวน้อย ก็จะมีแนวโน้มในการใช้ยุทธวิธีแบบใช้กำลัง เป็นอย่างมาก สำหรับทรัพยากรที่มีอยู่ในครอบครองนั้น Turner กล่าวว่า ยุทธวิธีที่ใช้แต่ละแบบต้องการทรัพยากรต่างประเภทกัน ถ้าเป็นยุทธวิธีแบบใช้กำลัง ต้องการทรัพยากรที่สามารถลงโทษกลุ่มเป้าหมายได้ในขณะที่ยุทธวิธีแบบค่อมใช้ทรัพยากรที่เป็นความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและทรัพยากรสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเพื่อให้เกิดผลกำไรต่อการเคลื่อนไหว สำหรับทรัพยากรที่ใช้ในยุทธวิธีแบบชกสูงจะไม่มี ความหมายในเชิงอำนาจ แต่จะเน้นความชำนาญในการสื่อสาร และการสื่อสารโดยผ่านสื่อ(media)

จากแนวความคิดของ Turner สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างยุทธวิธีกับปัจจัยชุดที่ 1 และปัจจัยชุดที่ 2 ให้เป็นแผนผังดังนี้ คือ

ภาพที่ 1 แสดงแผนผังปัจจัยชุดที่ 1 ที่กำหนดคณาจารย์เลือกยุทธวิธีที่ใช้ในขบวนการทางสังคมของ Ralph H. Turner

ภาพที่ 2 แสดงแผนผังปัจจัยชุดที่ 2 ที่กำหนดการเลือกยุทธวิธีที่ใช้ในขบวนการทางสังคมของ Ralph H. Turner

Turner ให้ความสำคัญต่อบัจจัยเรื่องความโน้มเอียงที่มุ่งต่อผล (strategic orientation) กับความโน้มเอียงมุ่งสนองอารมณ์ (expressive orientation) เขาเสนอว่าขบวนการทางสังคมใดที่มีความโน้มเอียงมุ่งต่อผลจะใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวที่ต่างกับขบวนการทางสังคมที่มีความโน้มเอียงมุ่งสนองอารมณ์ ดังนั้นเมื่อพิจารณาในรายละเอียดว่ายุทธวิธีอะไรบ้างที่ขบวนการทางสังคมเลือกใช้ เพื่อที่จะให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ขบวนการต้องการ Turner ได้จำแนกยุทธวิธีออกเป็น 3 แบบคือ แบบชักจูง แบบต่อรอง และแบบใช้กำลัง ดังที่ได้เสนอไว้ข้างต้นแล้ว ยุทธวิธีทั้ง 3 แบบนี้จะปรากฏให้เห็นเป็นวิธีการกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ยุทธวิธีแบบชักจูงใจจะเป็นด้านของการผลิต และเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้องการเสนอบทความ การเผยแพร่ข่าวในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การแถลงข่าว คอลัมน์มวลชน ตลอดจนการใช้สื่อต่อบุคคล เช่น การส่งตัวแทนเข้าเจรจาคัดค้าน การร่วมประชุมระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไข การจัดประชุม อภิปราย เป็นต้น

Wilson (1973:228) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับยุทธวิธีแบบใช้กำลังว่ายุทธวิธีแบบใช้กำลัง เป็นการต่อรองในเชิงนิเสธในสิ่งที่คนกลุ่มน้อยแสดงการคุกคามต่อกลุ่มเป้าหมาย ยุทธวิธีแบบใช้กำลังมักจะเกี่ยวข้องเสมอ ๆ กับการคุกคามด้วยการใช้กำลังมากกว่าที่จะมีการแสดงการใช้กำลังออกมาจริง ๆ อาจเป็นเพียงการเสนอสัญลักษณ์อะไรบางอย่างออกมาเพื่อชี้ให้เห็นว่ามีความสามารถอย่างเพียงพอที่จะแสดงออกโดยการใช้กำลัง ถ้าหากว่าการเคลื่อนไหว (ในขบวนการทางสังคม) จะไม่ได้รับการสนองตอบ ในขณะเดียวกัน Wilson ก็เห็นว่ายุทธวิธี 3 แบบที่ Turner เสนอไว้นั้นยังไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในบรรทัดฐานของสังคมที่เป็นอยู่ บัจจัยที่ Wilson เสนอว่ามีความจำเป็นก็คือว่าจะต้องอาศัยวิธีการที่จะสามารถพัฒนาการถกเถียงเพื่อหาความถูกต้องเหมาะสม Wilson ได้ยกตัวอย่าง การต่อต้านในเชิงเศรษฐกิจ (boycott) และการนัดหยุดงานว่าเป็นวิธีการที่อาจจะสำเร็จยากถ้าจะทำการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานของสังคม เว้นเสียแต่ว่าวิธีการทั้ง 2 นี้จะมีจุดร่วมกันโดยมีการถกเถียงเพื่อหาความถูกต้องเหมาะสมอันทำให้เกิดการบั่นทอนความชอบธรรมในผลประโยชน์ของอีกฝ่ายหนึ่ง

Wilson ยังได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับวิธีการต่อต้านในเชิงเศรษฐกิจ และการนัดหยุดงาน การนั่งประท้วงว่าเป็นยุทธวิธีแบบชักจูง ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กันแพร่หลายในสังคมปัจจุบัน ที่เชื่อว่าการกระทำดังกล่าว เป็นการเริ่มต้นของขบวนการทางสังคม Wilson (1973:231) กล่าวว่า การแสดงพลังมวลชนในบางสังคมก็ยอมรับกันว่าเป็นสิทธิที่จะกระทำได้ในที่สาธารณะ

แต่ในบางสังคมก็จะได้รับการพิจารณาว่าเป็นการขัดขวางความสงบของผู้อื่น ดังนั้นการนั่งประท้วงหรือการที่เด็กไม่เข้าชั้นเรียนก็อาจจะได้รับการพิจารณาในภาพลบได้เช่นกัน

สำหรับในสังคมไทยในการเดินขบวน หรือนัดหยุดงาน เป็นสิทธิที่สามารถทำได้ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย วิธีการดังกล่าวมักจะได้รับพิจารณาว่าใช้ต้นทุนในการกระทำที่สูงมาก ทั้งในแง่ทรัพย์สินเงินทอง หรือ แรงกาย รวมทั้งความตั้งใจ (เยาวนิจ, 2529:63 และ Klandermans, 1987:527) Killan (1973:42) กล่าวว่ายุทธวิธีซึ่งจงอาจกระทำโดยผ่านการกระทำของบุคคลซึ่งเป็นที่นิยมกันมากสำหรับขบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนา แต่อย่างไรก็ตาม เขาเห็นว่าการชักจูงจะต้อง เป็นยุทธวิธีที่ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม เชื่อและปฏิบัติกันอยู่แล้ว ในสังคมของเขา

ความสำคัญของผู้นำในขบวนการทางสังคม

Oberschall (1973:146) เห็นว่า การเข้าร่วมในขบวนการทางสังคมสามารถบ่งชี้ได้ในหลายในระดับความคิดที่ต่างกัน เช่น ในระดับผู้นำชั้นสูง ผู้นำระดับรองลงมา สมาชิกของขบวนการ และประชาชนโดยทั่วไปที่ไม่ได้มีกิจกรรมใด ๆ ในการเข้าร่วม นอกจากนี้ ควรแบ่งระดับของพวกที่สนับสนุนด้วยความ เห็นอก เห็นใจจนถึงพวกที่สังเกตุการณ์อยู่ห่าง ๆ และความแตกต่างของพวกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อขบวนการเคลื่อนไหวซึ่งอาจจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายตรงข้าม Oberschall ยังเห็นว่า ผู้นำของขบวนการทางสังคม เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสำคัญในการสนับสนุน และการบรรลุความสำเร็จในเป้าหมายของขบวนการทางสังคม แต่อย่างไรก็ดีผู้นำของขบวนการทางสังคมก็ยังคงอยู่ในฐานะของการตัดสินใจเพื่อการดำเนินงานในการใช้ยุทธวิธีและกลยุทธ์ (tactics) ของการใช้

นักสังคมวิทยาได้ให้ความสนใจกันมากสำหรับการศึกษาผู้นำของขบวนการทางสังคมในแง่มุมต่าง ๆ อาทิเช่น การศึกษาผู้นำขบวนการทางสังคม Turner และ Killian (1972:391-93) ได้ให้นิยามผู้นำไว้ว่า คือ ผู้ที่รับใช้ในทางสัญลักษณ์และในทาง เป็นผู้ตัดสินใจของขบวนการทางสังคม กล่าวคือ ในทางสัญลักษณ์จะแสดงให้เห็นคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นอยู่ในขณะเดียวกันก็จะสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงรวมถึงความสามารถในการโน้มน้าวบุคคลให้เข้าร่วมในขบวนการฯ และในทางเป็นผู้ตัดสินใจ ก็มีหลายแง่มุม และหลายระดับ เช่น ในการค้นพบ การประดิษฐ์ ภาระกิจของการเป็นผู้ชำนาญในการโฆษณาชวนเชื่อ ภาระกิจในการสร้างความจงรักภักดีในหมู่ผู้ตาม (followers) และผู้มีความสามารถในการจัดการ เป็นต้น

Wilson (1973:194) เห็นว่าการได้มาซึ่งเป้าหมายของขบวนการทางสังคม จะต้องมีการพัฒนาแบบแผนของภาวะผู้นำในขบวนการ ความสามารถในการระดมการสนับสนุนจากผู้นำ โครงสร้างของการตัดสินใจในสถาบัน เช่น คณะกรรมการ การประชุม ภาวะความรับผิดชอบของผู้นำระดับรองและกลไกการแก้ปัญหาความขัดแย้งภายใน เขาได้เสนอประเภทของผู้นำไว้ 3 แบบ คือ ผู้นำแบบบุญบารมี (charismatic) เป็นผู้นำที่คนบูชายกย่อง ผู้นำแบบอุดมการณ์ (ideological) เป็นผู้นำที่คนบูชาและใฝ่อาภรณ์ชอบธรรม และผู้นำแบบนักปฏิบัตินิยม (pragmatic) ซึ่งเป็นผู้นำที่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในองค์การและเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

การศึกษาผู้นำยังมิงงานที่น่าสนใจของ Zald และ Ash (1973:95-97) เขากล่าวว่าการศึกษาผู้นำในองค์การของขบวนการทางสังคม (social movement organization) เป็นแง่มุมหนึ่งที่ได้รับความสนใจมาก เพราะว่าองค์กรมีสิ่งจูงใจเชิงวัตถุจำนวนน้อย (few material incentives) ภายใต้การควบคุมที่มีอยู่ และเพราะว่าธรรมชาติที่ไม่ได้เป็นแบบแผนตายตัวของภารกิจสำหรับองค์กรของขบวนการทางสังคม ทำให้การได้รับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของขบวนการทางสังคมขึ้นอยู่กับคุณภาพ และการยึดมั่นผูกพันของภาวะการเป็นผู้นำ และยุทธวิธีที่เขาใช้ Zald และ Ash ได้พรรณาดังองค์กรเคลื่อนไหวที่มีแบบแผนมากขึ้น ผู้นำแบบบุญบารมีจะได้รับการแทนที่โดยลักษณะการทำงานเป็นประจำสม่ำเสมอ โครงสร้างของการบริหารงานมีหลักเหตุผลเพิ่มมากขึ้น และจากพื้นฐานของความไม่พึงพอใจในการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมจะนำไปสู่การแสดงออกของความแน่นอน และการเข้าร่วมในวิถีทางที่ต้องการให้บรรลุถึงสิ่งที่ประสงค์ร่วมกัน ผู้นำจะมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเห็นพ้องร่วมกัน ความยึดมั่นผูกพันในค่านิยม และเป้าหมายของหมู่สมาชิก และผู้นำยังต้องทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ด้วย

เมื่อพูดถึงสมาชิก Turner และ Killian (1972:335) กล่าวว่า ทรัพยากรพื้นฐานของขบวนการทางสังคมคือ กลุ่มสมาชิกที่ให้การสนับสนุน และมีความยึดมั่นผูกพันต่อกลุ่มสมาชิกเป็นผู้ที่อุทิศเวลา เท่าที่มีโอกาสให้ เพื่อสนับสนุนขบวนการทางสังคม... สมาชิกจะบ่งชี้ตัวเองว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม มีเป้าหมายร่วมกัน จะทำอะไรได้บ้างให้กับขบวนการเคลื่อนไหว และสื่อสารกับคนอื่น ๆ ภายในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเขาและในการนิยามเป้าหมายและยุทธวิธีเพื่อการเคลื่อนไหว ดังนั้นการสร้างควมยึดมั่นผูกพันของหมู่สมาชิกให้มีต่อองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ความสามารถในการให้สมาชิกยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรต่อ เป้าหมายและยุทธวิธี Turner และ Killian (1973:253) เห็นว่าองค์กรจะต้องมีกฎระเบียบขององค์กร และกฎระเบียบ นอกจากจะทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพันของสมาชิกดังกล่าวแล้วยังสามารถช่วยให้ การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีผลต่อศูนย์กลางชุมชนของอำนาจ เพื่อให้การสนับสนุนต่อ เป้าหมายของ ขบวนการต่อไปอีกด้วย

Wilson (1973:259) ได้ยกตัวอย่างขบวนการ เคลื่อนไหว เพื่อเรียกร้องสิทธิของ กรรมกรในเมือง แนชวิลล์ รัฐเทนเนสซี เมื่อปี 1960 ว่าได้ใช้กลยุทธ์ การนั่งประท้วง (sit-in) และได้มีการพัฒนากฎในการกระทำเพื่อที่จะชี้แนะกรรมกรที่ เข้าร่วมในช่วง เวลาของ กระประท้วงให้ปฏิบัติตาม คือ ห้ามผู้ประท้วงหรือผู้สนับสนุนกล่าวถ้อยคำหยาบคาย ห้ามหัวเราะ ห้ามสนทนากับผู้ประท้วงที่อยู่บน เวที ห้ามลุกออกจากที่นั่งจนกว่าผู้นำจะสั่งให้ทำ ห้ามนั่งกีดขวาง ทางเข้าออกจนถึงโกดัง และช่องทางเดิน แสดงความสุภาพและไม่มีใครตลอด เวลา นั่งตัว ตรง และเผชิญหน้ากับฝ่ายตรงข้าม รายงานเหตุการณ์ที่รู้สึกรุนแรงทั้งหมดต่อผู้นำ เป็นต้น ผลปรากฏว่า เป็นการประท้วงที่ได้รับความสำเร็จในการ เรียกร้องสิทธิของกรรมกร

การศึกษาของ Beach (1977:33) เกี่ยวกับขบวนการทางสังคมของ People's Democracy ในไอร์แลนด์เหนือ พบว่าในระยะแรกกลุ่มขบวนการทางสังคมจะใช้วิธีการไม่ รุนแรง เช่น การเดินขบวน การจัดกลุ่มอภิปราย จัดทำโครงการรณรงค์ และการนั่ง ประท้วง แต่ต่อมาได้นำวิธีที่ใช้ความรุนแรงมาใช้ และมีลักษณะผิดกฎหมาย เช่น เกณฑ์พวก ครอบครัวยุวที่ไร้ที่อยู่อาศัย เข้าร่วม นั่งประท้วงในศึกสาธารณะ จากการศึกษา พบว่าปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้ขบวนการทางสังคมดังกล่าวมีแนวโน้ม ในการใช้ยุทธวิธีรุนแรงก็ เนื่องมาจากความสามารถ น้อยในการควบคุมสมาชิกให้อยู่ในระ เเบียบ

Knoke (1981:141-158) ได้ทำการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดความยึด- มั่นผูกพันของสมาชิก และการถอนตัวออกจากสมาชิกของสมาคมอาสาสมัคร (voluntary association) พบว่าการที่สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่สำคัญของ องค์กร ความบ่อยครั้งของการสื่อสารภายในองค์กรและการใช้อำนาจ* ในองค์กร ทั้ง 3 ปัจจัย นี้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันของสมาชิกที่มีต่อองค์กร

* อำนาจในความหมายดังกล่าวนี้ David Knoke กล่าวว่า เป็นความสามารถในการ ระดมทรัพยากร เพื่อความมุ่งหมายของการสร้างความยึดมั่นผูกพันของสมาชิก เพื่อให้การสนับสนุน คำนิยมและผลประโยชน์ร่วม

ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องของค่อยุทธวิธีในขบวนการทางสังคม

อย่างไรก็ตามผู้นำหรือกลุ่มผู้นำไม่ใช่บุคคลเพียงคนเดียวที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดว่าขบวนการทางสังคมจะทำอะไร จะใช้อะไร เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจต่อการเลือกใช้ยุทธวิธีเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับสภาวะการที่อยู่โดยรอบ เช่น ผู้สนับสนุน สาธารณชน ฝ่ายตรงข้าม ตลอดจนความสามารถเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ดังเช่นปัจจัยข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ Turner ได้เสนอไว้ อันได้แก่ ค่านิยมของผู้ที่ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้ ค่านิยมและผลประโยชน์ของสาธารณชน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ขบวนการมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้กับกลุ่ม เป้าหมายและทรัพยากรที่มีอยู่ในครอบครอง

ในทัศนะของ Turner เขากล่าวว่าผู้ที่ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้ (constituencies) เป็นกลุ่มหรือประชาชนที่มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนขบวนการทางสังคม โดยที่ขบวนการทางสังคมสามารถอ้างได้ว่าการเคลื่อนไหว เป็นไป เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ให้พวกเขาเหล่านั้น Turner ได้ยกตัวอย่างให้เห็นว่า ถ้าการเคลื่อนไหวของคนมีความสามารถอ้างได้ว่าเป็นไป เพื่อคนมีความดีทั้งหมด คนมีความดีเหล่านั้นก็คือ ผู้ที่ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้

ขณะเดียวกันสาธารณชนก็ยัง เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับขบวนการทางสังคมด้วย เหตุผลใด เหตุหนึ่ง ในเชิงที่จะสนับสนุนความพยายามในการเคลื่อนไหวหรือไม่ให้การสนับสนุน Turner (1972:179) กล่าวถึง สาธารณชนว่า เป็นกลุ่มคนที่กระจัดกระจายกันตามที่ตั้งต่าง ๆ โดยมีความสนใจที่ผิดแผกกันไปในแต่ละกรณี ๆ ได้มีส่วนร่วมในการพูดถึงประเด็นนั้น ๆ ด้วยทัศนะที่จะ เป็นการสะท้อนความคิด เห็นระดับกลุ่มอันจะมีผลกระทบต่อการกระทำของบางกลุ่มหรือบางคน

Turner ได้ยกตัวอย่างการศึกษา August Meier และ Elliott Rudwick (Turner และ Killan, : 1972:299-303) ศึกษากลุ่มคนผิวดำที่ทำการต่อต้านให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายกีดกันคนผิวดำในการโดยสารรถประจำทาง กลุ่มคนผิวดำเหล่านี้มีความสำนึกและมีกฎร่วมกันที่จะหลีกเลี่ยงวิธีการที่ใช้ความรุนแรง ดังนั้นยุทธวิธีที่กลุ่มคนผิวดำใช้ คือ การต่อต้านในเชิงเศรษฐกิจ (boycott) ต่อบริษัทรถโดยสารโดยไม่ใช้บริการ ทำให้รายได้ของเจ้าของบริษัทลดลง ในขณะที่เดียวกันก็จะใช้ยุทธวิธีการชักจูงโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เรียกร้องให้ชาวผิวดำเข้าร่วมกับการกระทำในครั้งนี้ เพื่อแสดงให้กลุ่ม เป้าหมาย เห็นถึงความรู้สึกในขวัญ กำลังใจความมุ่งมั่นหวังร่วมกันของคนผิวดำจำนวนมาก และพร้อมกันนั้นก็จัดให้มีการประชุม การ

เสนอความเห็นต่อเทศมนตรี และสมาชิกสภาาร่างกฎหมาย เพื่อคัดค้านไม่เห็นด้วยและให้ยกเลิกกฎหมายก็คัดค้านคนมีชื่อว่า Turner ตั้งข้อสังเกตว่าการที่กลุ่มคัดค้านใช้วิธีการต่อต้านในเชิงเศรษฐกิจก็เป็น เพราะว่ามีนักธุรกิจและกลุ่มผู้นำวิชาชีพในชุมชนยึดถือค่านิยมที่ไม่ใช่ความรุนแรง และค่านิยมนี้กลุ่มผู้ที่จะให้การสนับสนุนต่อขบวนการทางสังคมก็เห็นด้วยกับค่านิยม เช่นกัน

การศึกษาของ Freeman (1979:170) กล่าวถึงองค์ประกอบในการเลือกยุทธวิธีขององค์กรขบวนการทางสังคมประกอบด้วยปัจจัยอันได้แก่ ทรัพยากรที่สามารถระดมได้ (mobilizable resources) ข้อจำกัดของทรัพยากร (constraints) โครงสร้างขององค์กรของขบวนการทางสังคม (SMO structure), และสภาพแวดล้อมภายใน (internal environment) Freeman ยกตัวอย่างการศึกษาขององค์กรการเคลื่อนไหวสตรี 2 องค์กร ในสหรัฐอเมริกาเขาพบว่าองค์กรที่มีทรัพยากรทางการเงินน้อย แต่มีทรัพยากรกำลังคนมาก การใช้ยุทธวิธีไม่สามารถใช้การกดดันทางการเมืองเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมได้เพียงทางเดียว องค์กรจึงใช้การจัดกิจกรรมในหลายรูปแบบ เท่าที่จะเป็นไปได้ ในขณะที่เดียวกันพวกผู้สนับสนุนต่อขบวนการ (conscience constituency) ที่เรียกกันว่า CORE ซึ่งมีประสบการณ์ต่อการใช้ยุทธวิธีไร้ความรุนแรงได้ให้การสนับสนุนต่อขบวนการโดยการประท้วงการจ้างงานที่มีการกีดกันผิวโดยใช้วิธีการนั่งประท้วง ซึ่งเป็นวิธีที่คนจำนวนมากเห็นว่าเสี่ยงต่อการถูกจับกุม ในระยะต่อมาเมื่อขบวนการต้องการทรัพยากรที่ผู้สนับสนุนต่อขบวนการเป็นนักกฎหมาย การใช้ยุทธวิธีก็จะดำเนินการในชั้นศาล ซึ่งความจำเป็นในการใช้กลุ่ม CORE ก็น้อยลงด้วย นอกจากนี้ Freeman ยังได้กล่าวถึงค่านิยมและกลุ่มเป้าหมายของกิจการของขบวนการทางสังคมต้องนำมาพิจารณา เช่น ผู้สนับสนุนขบวนการสตรีรุ่นใหม่มีค่านิยมประชาธิปไตย ความเสมอภาค เสรีภาพ ดังนั้นประชาชนที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการก็ควรจะมีความสมมติ เทียบเท่ากัน ในค่านิยมดังกล่าวเพื่อที่จะสามารถเป็นกำลังในการสนับสนุนต่อยุทธวิธีที่ขบวนการการเลือกใช้

Beach (1977:311) พบว่าขบวนการทางสังคมของ People's Democracy ในไอร์แลนด์เหนือ นำเอาการใช้ยุทธวิธีที่ผิดกฎหมายหรือการใช้อาวุธ ก็เนื่องจากผู้สนับสนุนขบวนการในระยะหลังเป็นพวกที่นิยมความรุนแรง เช่น กลุ่ม Falls Road Youth เป็นเยาวชนที่นิยมความรุนแรง และเชื่อว่าการใช้ความรุนแรงเท่านั้นที่จะสนับสนุนให้เป้าหมายได้รับผลสำเร็จ

สำหรับกลุ่มเป้าหมายก็เช่นกัน จะต้องมีการนิยามกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน กลุ่มเป้าหมายจะมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการใช้ยุทธวิธี Turner (1970:147) ได้ให้คำนิยามของกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นกลุ่มที่เป็นเจ้าของพฤติกรรมที่ขบวนการทางสังคมพยายามจะเข้าไปมี

อิทธิพล การใช้ยุทธวิธีแต่ละแบบพยายามที่จะให้มีการ เปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของกลุ่ม เป้าหมาย เพื่อให้มีการกระทำที่ส่งเสริมต่อ เป้าหมายของการ เคลื่อนไหว กลุ่ม เป้าหมายดังกล่าว เป็นกลุ่มที่มีได้มีการกำหนดไว้ตายตัว แต่เป็นกลุ่มที่มีความ เกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการ เลือกยุทธวิธีในการ เคลื่อนไหว Turner ได้ยกตัวอย่างซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำในการ เคลื่อนไหวได้มีการ เลือกกลุ่ม เป้าหมาย เพื่อให้การสนับสนุนการยกเลิกกฎหมายในการจำกัดคน เข้าเมืองโดยที่การ เคลื่อนไหว สามารถใช้ยุทธวิธีโดยการรณรงค์ระดับประเทศกับกลุ่ม เป้าหมายที่เป็นประชาชนโดยทั่วไปก็ได้ แต่ผู้นำในการ เคลื่อนไหวก็ได้ เลือกที่จะทำการ เคลื่อนไหวกับสมาชิกรัฐสภา เพื่อให้การสนับสนุน การยกเลิกกฎหมายในการจำกัดคน เข้าเมือง ทั้งนี้เพื่อจะหลีกเลี่ยงการต่อต้านจากมวลชนซึ่ง อาจจะต้อง เพิ่มต้นทุนในการรณรงค์ และมีการตั้งคำถาม เกี่ยวกับกฎหมายการ เข้าเมืองโดย เสรี และการศึกษาของ Freeman พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มองค์กรเคลื่อนไหวสตรีในสหรัฐอเมริกา กลุ่ม เป้าหมายที่องค์กรต้องการจะโน้มน้าวจิตใจให้คล้อยตามด้วยก็คือ ผู้ชายที่อยู่ในชีวิตของสตรี และสตรีอื่น ๆ ที่อยู่ในกลุ่มสมาคมที่มีการดำเนินงานด้านสตรี ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 ของ องค์กรสตรีจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง ใช้ยุทธวิธีในการ เคลื่อนไหวที่เป็นวิธีการที่รุนแรง เพื่อที่จะ ให้กลุ่ม เป้าหมายได้ให้การ เห็นชอบคล้อยตามต่อ เป้าหมายของขบวนการทางสังคม

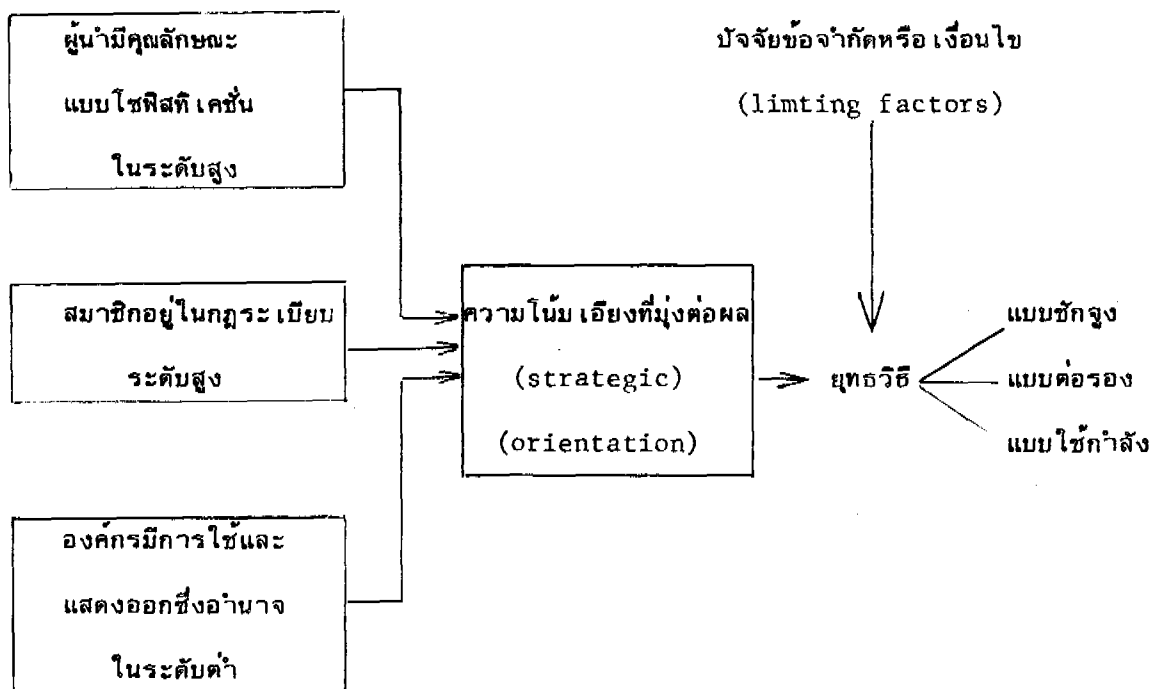
แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

จากแนวความคิดของ Ralph H. Turner และการอธิบายเพิ่มเติมบางมโนทัศน์ที่มี ผู้ศึกษาไว้ เพื่อนำมาปรับใช้ในการศึกษามัจฉัยที่เป็นตัวกำหนดการ เลือกใช้ยุทธวิธีในขบวนการ ทางสังคมในการ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนของกลุ่มชมรม สมาคมต่าง ๆ ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองในการศึกษาดังนี้

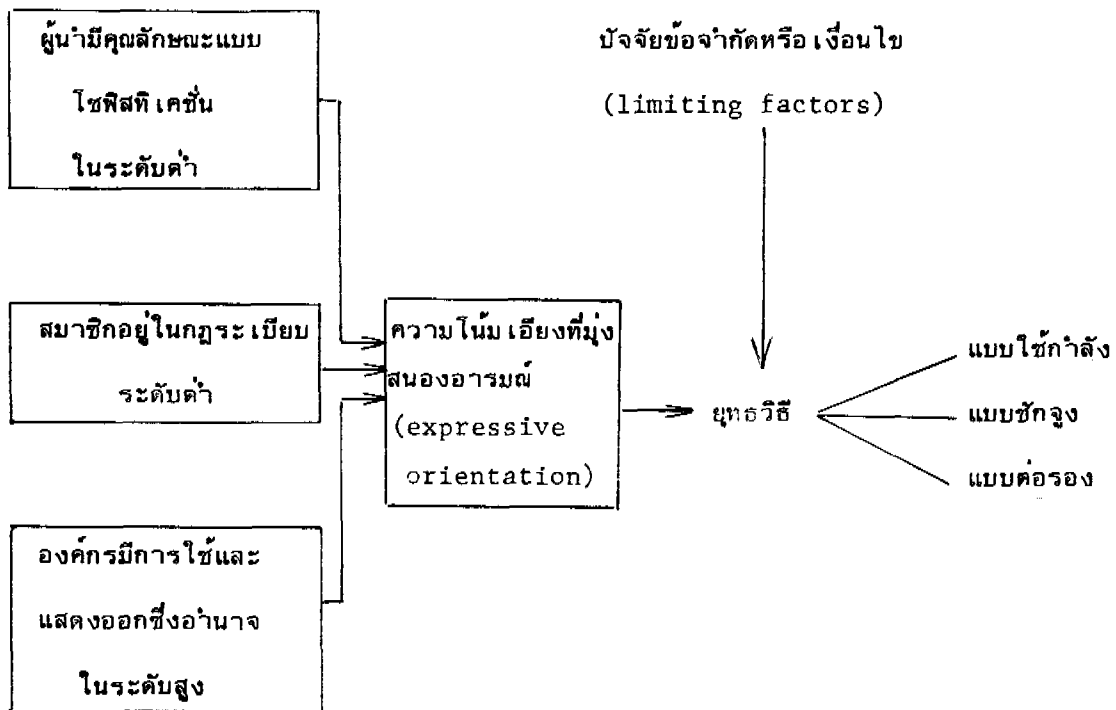
การ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้าง เขื่อนน้ำโจนในครั้งนี้พบว่ามีกลุ่มองค์กร เข้าร่วมการ คัดค้านอยู่หลายกลุ่ม ซึ่งเมื่อพิจารณาถึง เป้าหมายโดยพื้นฐานของกลุ่ม องค์กร เหล่านี้จะพบว่า บางส่วน เป็นองค์กรหรือกลุ่มที่ได้ เคย เข้าร่วมการคัดค้านการสร้าง เขื่อนน้ำโจนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 บางส่วน เป็นกลุ่มหรือองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างแน่ชัด ในการที่จะปกป้อง รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรวมถึง การเผยแพร่รณรงค์ให้ประชาชนโดยทั่วไปตระหนักถึง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และเข้าร่วมแก้ไข สำหรับการ เข้าร่วมในการ เคลื่อนไหว เพื่อคัดค้านการ สร้าง เขื่อนน้ำโจนในครั้งนี้ก็ด้วย เห็นว่าการสร้าง เขื่อนจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เป็นอย่างมากทั้งด้านกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมกลุ่มและองค์กรดังกล่าว อาทิเช่น ชมรม-

ภาพที่ 3 แบบจำลอง การศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเลือกใช้ยุทธวิธีในขบวนการทางสังคม : ศึกษากรณีการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน

แบบจำลองที่ 1

แบบจำลองที่ 2

ปัจจัยจำกัดหรือเงื่อนไข (limiting factors)

สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ได้นำเอาแนวคิดของ Turner ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

1. ค่านิยมของผู้ที่ขบวนการมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้ ซึ่งเป็นการประเมินหรือผ่านการรับรู้ของคนในระดับผู้นำของกลุ่ม/องค์กรที่เข้าร่วมในการศึกษาค้นคว้าการสร้างเขื่อนน้ำโจน ในค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, ค่านิยมความเป็นท้องถิ่นนิยม และค่านิยมการรักพวกพ้อง
2. ค่านิยมของสาธารณชน ซึ่งเป็นการประเมินหรือผ่านการรับรู้ของคนในระดับผู้นำของกลุ่ม/องค์กรที่เข้าร่วมในการศึกษาค้นคว้าการสร้างเขื่อนน้ำโจน ได้แก่ ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, ค่านิยมความเป็นท้องถิ่นนิยม และค่านิยมการรักพวกพ้อง
3. ผลประโยชน์ของสาธารณชน ซึ่งเป็นการประเมินหรือผ่านการรับรู้ของคนในระดับผู้นำของกลุ่ม/องค์กรที่เข้าร่วมในการศึกษาค้นคว้าการสร้างเขื่อนน้ำโจน ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกระแสไฟฟ้า หรือผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
4. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่กลุ่ม เป้าหมายกับผู้ขบวนการมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้ซึ่ง เป็นการประเมินหรือผ่านการรับรู้ของคนในระดับผู้นำของกลุ่ม/องค์กรที่เข้าร่วมในการศึกษาค้นคว้าการสร้าง เขื่อนน้ำโจน
5. ทรัพยากรที่มีอยู่ในครอบครองซึ่งได้แก่ปัจจัยที่องค์กรมีอยู่และได้ใช้ไปมากที่สุด

ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพื่ออนาคตกาญจนบุรี ชมรมนักนิยมธรรมชาติ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและ
พรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ชมรม
สภาวะแวดล้อมสยาม โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ นิคมไพรสมาคม คณะกรรมการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 15 สถาบัน กลุ่มนักศึกษาวิชาสิ่งแวดล้อม 9 สาขา
มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น นอกจากนี้แล้วการเข้าร่วมการศึกษาค้นคว้าการสร้าง เชื้อน้ำใจใน
ครั้งนี้ยังประกอบด้วย กลุ่มหรือชมรมที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์โดยตรงในการอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม
แต่ก็เป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการก่อสร้าง เชื้อน้ำใจและ เข้าร่วมในการศึกษาค้นคว้า กลุ่ม
เหล่านี้อาจจะจัดอยู่ในประเภท กลุ่มผลประโยชน์ที่มีการรวมตัวกันในรูปแบบสมาคม และในรูปแบบของ
สถาบัน เช่น ชมรมสื่อมวลชนกาญจนบุรี สโมสรไลออนส์ประจำจังหวัดกาญจนบุรี มูลนิธิโกล
คิมทอง โครงการเสวนาไทย-เยอรมัน สมาคมชาวกาญจนบุรี ชมรมลูกเสือชาวบ้านกาญจนบุรี
 เป็นต้น

ผู้ศึกษาเห็นว่าความแตกต่างในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม อาทิ เช่น คุณลักษณะของผู้นำ
สมาชิก และการใช้อำนาจภายในกลุ่ม และองค์กร จะมีผลต่อการใช้ยุทธวิธีที่คำนึงถึงการเคลื่อนไหว
ไหว ที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาค้นคว้า คือ ให้รัฐบาลสั่งระงับโครงการ (ล้มเลิก
โครงการ) หรือเป็นเพียงความนิยม เอียงที่จะทำให้ประชาชนทั่ว ๆ ไปรู้สึกพึงพอใจที่กลุ่มมิได้อยู่
เฉย ๆ ได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เห็นว่าได้เข้าร่วมในการศึกษาค้นคว้าด้วย

นอกจากนี้การที่ผู้นำหรือกลุ่มผู้นำได้รับรู้ปัจจัยข้อจำกัด อันได้แก่ ค่านิยมผู้ที่ขบวนการ
มุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้ ค่านิยมและผลประโยชน์ของสาธารณชน ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่าง
กลุ่ม เป้าหมายกับผู้ขบวนการมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้ และทรัพยากรที่กลุ่มมีอยู่ จะมีผลทำให้การ
เลือกยุทธวิธีแต่ละแบบต่างกันหรือไม่

ผู้ศึกษาจึงได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษา ดังนี้

สมมติฐานในการศึกษา

1. ขบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วยคุณสมบัติของผู้นำที่มีลักษณะแบบ โชนิสต์ เคชั่น
ในระดับสูง สมาชิกอยู่ในภาวะ เบียดสูง และองค์กรมีการใช้และแสดงออกซึ่งอำนาจน้อยจะมี
ความนิยม เอียงที่มุ่งต่อผลในการ เลือกยุทธวิธี
2. ขบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วยคุณสมบัติของผู้นำที่มีลักษณะแบบ โชนิสต์ เคชั่น ใน
ระดับต่ำ สมาชิกอยู่ในภาวะ เบียดต่ำและองค์กรมีการใช้และแสดงออกซึ่งอำนาจมากจะมีความ

โน้ม เอียงที่มุ่งสนองอารมณ์ในการ เลือกใช้ยุทธวิธี

3. ในกรณีที่ผู้นำมีความ โนม เอียงที่มุ่งต่อผลนั้น ถ้ามีคุณสมบัติของขบวนการทางสังคมเพียง 1 อย่างจะมีความ โนม เอียงน้อยกว่ามีคุณสมบัติ 2 อย่าง และถ้ามีคุณสมบัติ 2 อย่าง จะมีความ โนม เอียงน้อยกว่ามี คุณสมบัติ 3 อย่าง

4. ในกรณีที่ผู้นำมีความ โนม เอียงที่มุ่งสนองอารมณ์ ถ้ามีคุณสมบัติของขบวนการทางสังคมเพียง 1 อย่างจะมีความ โนม เอียงน้อยกว่ามี คุณสมบัติ 2 อย่าง และถ้ามีคุณสมบัติ 2 อย่าง จะมีความ โนม เอียงน้อยกว่ามี คุณสมบัติ 3 อย่าง

5. ผู้ที่มีความแตกต่างในความ โนม เอียงที่มุ่งต่อผลกับมุ่งสนองอารมณ์ จะใช้ยุทธวิธีแบบหนึ่งแบบใด เป็นหลักต่างกัน

5.1 ผู้นำที่มีความ โนม เอียงที่มุ่งต่อผลจะ เลือกใช้ยุทธวิธีแบบชักจูง

5.2 ผู้นำที่มีความ โนม เอียงที่มุ่งสนองอารมณ์จะ เลือกใช้ยุทธวิธีแบบใช้กำลัง

6. การมีความ โนม เอียงมุ่งต่อผลหรือมุ่งสนองอารมณ์ จะใช้ยุทธวิธีแบบใด เป็นหลักขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 4 อย่างอันได้แก่ ค่านิยมของผู้ที่ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้ ค่านิยมและผลประโยชน์ของสาธารณชน ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม เป้าหมายกับผู้ขบวนการทางสังคมมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ให้ และทรัพยากรที่มีอยู่ในครอบครองและสามารถนำมาใช้เมื่อใดก็ได้